

Анализа ефеката за Закон о избору народних посланика

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Прати се поступак спровођења избора народних посланика од стране органа за спровођење избора, учесника избора и посматрача у циљу отклањања могућих неправилности, ако и ради утврђивања степена демократичности и транспарентности изборног процеса.

Према Коначном извештају Специјалне мисије КДИЉП ОЕБС за процену избора од 21. јуна 2020, РИК је примио 16 приговора, углавном од стране учесника избора и већином због подношења и проглашења изборних листа. РИК је све те приговоре одбацио. Није прихваћен и додатни 2.591 истоветни приговор, који су послали бирачи, и то против одлуке РИК да се настави изборни процес, позивајући се на непостојећи здравствени ризик који је изазвао COVID-19. У четири случаја поднете су неуспешне жалбе Управном суду.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Основни текст важећег Закона о избору народних посланика донет је 2000. године и сви изборни за народне посланике од тада (2000, 2003, 2007, 2008, 2012, 2014, 2016. и 2020. године) су одржани по томе закону. Закон је више пута у том периоду мењан и унапређиван (почело је тако што је 2004. омогућено је гласање у иностранству па све до утврђивања да 40% припадника мање заступљеног пола морају бити на изборној листи).

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Закон о избору народних посланика.

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Предложена решења имају за циљ установљавање вишег степена демократичности и транспарентности изборног процеса.

Може се сматрати да је читав процес који би требало да доведе до новог значајног унапређења изборних услова у складу са међународним стандардима отпочео са самим завршетком претходних парламентарних избора, односно када је Канцеларија за демократске институције и људска права објавила Коначни извештај о парламентарним изборима у Републици Србији који су одржани 21. јуна 2020, са одговарајућим препорукама за унапређење изборног процеса. Након тога, Влада је на седници од 3. децембра 2020. године формирала Радну групу за сарадњу са Организацијом за европску безбедности и сарадњу и Канцеларијом за демократске институције и људска права, ради обезбеђења примене датих препорука. Имајући у виду да је примарни задатак Радне групе био да координира и прати примену препорука из Извештаја Мисије Организације за европску безбедност и сарадњу и Канцеларије за демократске институције и људска права о процени избора потребно је било успоставити консултативни процес са политичким странкама о изборном процесу који ће укључити представнике Европског парламента. Имајући у виду потребу да се у консултативни процес укључи што већи број политичких странака, што би морало укључивати на равноправним основама и оне политичке странке које желе дијалог о изборним условима без учешћа страних односно међународних чинилаца, организована је још један формат дијалога, у коме су учествовале те странке под покровитељством Народне скупштине, а без учешћа представника Европског парламента.

Резултат та два дијалога, који су се одвијали паралелно, јесу, са једне стране, Мере за унапређење спровођења изборног процеса које су предложили кофасилитатори током процеса Међустраничног дијалога уз посредовање Европског парламента од 18. септембра 2021, а, са друге стране, Споразум о унапређењу услова за одржавање избора, који су потписали чланови Радне групе за међустранички дијалог без страног посредовања, 29. октобра 2021. године.

Законска решења која се предлажу Нацртом закона заснована су на оба наведена документа, као и на препорукама Канцеларије за демократске институције и људска права Организације за европску безбедност и сарадњу.

5) Која промена се предлаже?

Иако се задржавају досадашња законска решења која се могу и сматрати основним постулатима изборног процеса (Република Србија као једна изборна јединица, изборне листе са које кандидати добијају мандате према редоследу на листи, примена система највећег количника приликом расподеле мандата, изборни цензус од 3% и др.), може се оправдано рећи да закон доноси значајне новине у погледу организације и рада органа за спровођење избора, посебно у погледу транспарентности њиховог рада и ширег круга субјеката из политичког живота који учествују у њиховом раду, па и имају додатна овлашћења у погледу контроле правилности спровођења изборног поступка. Такође, ту су и посебна правила која унапређују положај припадника националних мањина као учесника у изборном поступку, као и посебна правила која имају за циљ да се у постојећим условима обезбеди могућност гласања и грађанима Србије на подручју Косова и Метохије, као и одговарајући услови за рад органа за спровођење избора у тим условима.

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1. до 6)

Основним одредбама уређују се предмет закона и начела избора, изборно право, право на слободу одлучивања у погледу гласања, једнакост изборног права, изборни систем и право на обавештеност бирача о изборима.

Важно је напоменути решење из члана 3. којим је додатно прецизирана дефиниција активног и пасивног изборног права у смислу Уставне одредбе. Према предложеном решењу, бирачко право има и пунолетна особа која је делимично пословно способна ако суд у решењу о делимичном лишењу пословне способности није изричито утврдио да је неспособна да врши изборно право. На тај начин, делимично лишење пословне способности, само по себи, не доводи до губитка изборног права. Таквим предложеним решењем уклањају се сва ограничења бирачког права по основу интелектуалних тешкоћа и психосоцијалног инвалидитета и српско законодавство се усклађује са циљевима Конвенције УН о правима особама са инвалидитетом.

По питању изборног система, задржавају се досадашња решења према којима се гласа за изборне листе кандидата за народне посланике у Републици Србији као једној изборној јединици, применом пропорционалног изборног система кроз расподелу посланичких мандата изборним листама сразмерно

броју добијених гласова, применом система највећег количника (тзв. Д'Онтов систем).

ОРГАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРА (чл. 7. до 41)

Овом главом Нацрта закона прописују се органи за спровођење избора, њихове надлежности и начин образовања Републичке изборне комисије и бирачких одбора, као и локалних изборних комисија, под одређеним условом.

У примени важећег закона, донетог још 2000. године, односно од када Република Србија представља једну изборну јединицу, у пракси су уочени проблеми у успостављању веза у изборном поступку између Републичке изборне комисије и бирачких одбора, као јединих органа за спровођење избора предвиђених тренутно важећим законом. Како би се превазишао недостатак међуоргана, као споне између Републичке изборне комисије, као централног изборног органа и преко осам хиљада бирачких одбора, Републичка изборна комисија је својим актима успостављала различите механизме координације у изборном процесу (кроз давање овлашћења својим члановима и заменицима чланова да, као координатори, врше одређене техничке радње, као и кроз образовање радних тела на нивоу јединица локалне самоуправе, за пружање техничке подршке у спровођењу одређених изборних радњи, пре свега предаје изборног материјала бирачким одборима).

У циљу превазилажења наведених изазова у организацији и спровођењу избора, Нацртом закона се, у складу са препорукама из више ранијих извештаја Канцеларије за демократске институције и људска права, предлаже увођење изборних комисија јединица локалне самоуправе, образованих у складу са законом који уређује избор одборника, као органа за спровођење избора, са значајним надлежностима које имају за циљ да растерете Републичку изборну комисију и истовремено олакшају спровођење одређених законом предвиђених радњи (образовање бирачких одбора, одређивање бирачких места, одлучивање о одређеним правним средствима и др).

Одредбе Нацрта закона са заједничким правилима за све органе за спровођење избора ослањају се на постојећа законска решења у погледу правила о раду и одлучивању органа за спровођење избора и права и дужности председника и других чланова тих органа и њихових заменика. Новине се огледају у прецизирању начина њиховог предлагања и именовања, као и основа за престанак функције, што представља битно унапређење у односу на постојећи закон.

Оно што представља битну новину, јесте одредба члана 14. став 4, која прописује услов под којим се одлука органа за спровођење избора може оспоравати јер је у одлучивању учествовао члан или заменик члана којем је, из разлога прописаних овим чланом Нацрта закона, требало да престане функција у том органу. Наиме, предметном одредбом је прописано да није дозвољено оспоравање одлуке коју је донео орган у непрописном саставу ако претходно није било благовремено поднето одговарајуће правно средство којим је било оспорено даље чланство тог члана, односно заменика у органу за спровођење избора. Такво законско решење ослања се и на досадашњу праксу Управног суда, односно Управног одељења некадашњег Врховног суда Србије који су у својим одлукама стајали на становишту да се гласање на бирачком месту не може оспоравати због непрописног састава бирачког одбора, ако претходно није био поднет приговор на одлуку о образовању бирачког одбора.

По питању Републичке изборне комисије, задржава се тренутно важеће решење, према којем Републичку изборну комисију чине председник, 16 чланова и њихови заменици, које Народна скупштина именује на предлог посланичких група у Народној скупштини. Новина у односу на постојеће решење представља одредба да посланичке групе предлажу чланове и заменике чланова Републичке изборне комисије сразмерно њиховој заступљености у укупном броју народних посланика који припадају посланичким групама, што представља решење које се у пракси и иначе примењује приликом образовања Републичке изборне комисије.

Нацрт закона прописује да ниједна посланичка група не може да предложи више од половине чланова Републичке изборне комисије у сталном саставу, те се, у сврху појашњења ове одредбе, уводи и правило за случај да нека посланичка група има више од половине од укупног броја народних посланика.

Битну новину представља и одредба о томе у којим случајевима се право предлагања чланова и заменика чланова Републичке изборне комисије може признати и самосталном народном посланику или групи народних посланика који нису чланови ниједне посланичке групе, а све у циљу постизања што боље репрезентације свих политичких опција заступљених у Народној скупштини.

Нацртом закона се предвиђа и рок у којем новоизабрани сазив Народне скупштине треба да именује нов састав Републичке изборне комисије (шест месеци од конституисања).

Нацртом закона се Републичкој изборној комисији поверава посебно овлашћење да, у случају да у некој јединици локалне самоуправе на дан

расписивања избора за народне посланике не постоји локална изборна комисија, сама образује ту комисију, само у сврху рада на спровођењу парламентарних избора, без овлашћења која су локалним изборним комисијама дата законом који уређује избор одборника.

Што се тиче начина образовања бирачких одбора, односно именовања њихових сталних састава, Нацртом закона се преузимају решења која се у пракси примењују већ 15 година, а предвиђена су упутствима за спровођење избора Републичке изборне комисије. Тако се предлаже да се законски уреди овлашћење посланичких група у Народној скупштини да предлажу чланове и заменике чланова бирачког одбора у сталном саставу, сразмерно својој заступљености у Народној скупштини, а у складу са распоредом који за те потребе утврди Републичка изборна комисија у сарадњи са Републичким заводом за статистику.

У оквиру ове главе детаљно је уређено и право подношења одговарајућих правних средстава против свих одлука о именовању чланова органа за спровођење избора, како у сталном, тако и проширеном саставу, укључујући ту и одлуке којим је одбијен или одбачен предлог за именовање, а прописано је и право жалбе против одлуке Народне скупштине о именовању сталног састава Републичке изборне комисије, чиме се прописује ефикасно правно средство које садашњи закон не познаје.

Веома значајна решења садржана су у чл. 25. и 33, чије одредбе уређују обавезу објављивања свих одлука Републичке изборне комисије, али и локалних изборних комисија, на веб презентацији Републичке изборне комисије. Ове одредбе су значајне с обзиром на то да се Нацртом закона предвиђа да се рок за улагање приговора против одлука Републичке изборне комисије и локалних изборних комисија рачуна од времена њиховог објављивања на веб презентацији Републичке изборне комисије, чиме се поступак по правним средствима чини ефикаснијим и економичнијим, што је од кључног значаја за обављање свих неопходних радњи у изборном поступку који је по својој природи изузетно кратак.

ИЗБОРНИ МАТЕРИЈАЛ (чл. 42. до 55)

Трећом главом Нацрта закона уређују се питања везана за припрему, штампање и надзор над штампањем гласачких листића, гласачку кутију, спреј за обележавање прста бирача, параван за обезбеђивање тајности гласања, употребу језика и писма приликом израде појединог изборног материјала,

чување изборног материјала након завршетка избора, као и право на увид у изборни материјал и право на информацију о евидентирању у изводу из бирачког списка.

Предлогом закона се предлаже да гласачке листиће и остали пратећи изборни материјал штампа Јавно предузеће „Службени гласник“.

У односу на постојећа решења у важећем закону, битну новину представља предлог да облик и димензије гласачке кутије, уместо министарства надлежног за послове управе, прописује Републичка изборна комисија. Овакво решење је целисходније и логичније, с обзиром на то да Републичка изборна комисија представља централну државну институцију надлежну за спровођење избора на републичком нивоу.

Посебно се прописује и право подносилаца изборних листа и домаћих и страних посматрача да надзиру штампање, бројање и паковање гласачких листића и њихову доставу Републичкој изборној комисији, локалним изборним комисијама и бирачким одборима, пре и после гласања. Уређује се, такође, и могућност ускраћивања права на наведени надзор.

БИРАЧКА МЕСТА (чл. 56. до 58)

Четвртом главом се прописују правила од значаја за одређивање бирачких места. У односу на тренутно важећа решења, новине представљају преношење надлежности за утврђивање бирачких места са Републичке изборне комисије на локалне изборне комисије (осим бирачких места у заводима за извршење кривичних санкција и у иностранству) као и могућност да се бирачка места одреде и за мање од 100 односно више од 2.500 бирача, под условима утврђеним Нацртом закона.

ТОК ИЗБОРНОГ ПОСТУПКА (чл. 59. до 127)

У оквиру Пете главе Нацрта закона уређују се све главне фазе изборног процеса, почев од расписивања избора, потом подношења изборних листа кандидата за народне посланике, затим гласања на бирачком месту до утврђивања резултата гласања на бирачком месту и, потом, утврђивања резултата избора.

Што се тиче расписивања избора, Нацрт закона не садржи новине у односу на постојећа решења, ослањајући се на одговарајуће Уставне одредбе које уређују надлежност и рокове за расписивање избора.

По питању субјеката овлашћених за подношење изборних листа, задржава се тренутно важеће решење које препознаје регистроване политичке странке, коалиције регистрованих политичких странака и групе грађана као могуће подносиоце изборних листа. Међутим, за разлику од постојећег закона, Нацртом закона се детаљно уређују питања начина образовања коалиција и група грађана, преузимајући решења из вишегодишње праксе Републичке изборне комисије, односно њених упутстава за спровођење избора. Сходно наведеном, предлаже се да се законом група грађана дефинише као група од најмање десет бирача, која се споразумом удружује ради учешћа на изборима.

Из упутстава Републичке изборне комисије се преузимају и решења у погледу прописивања правила о одређивању назива изборне листе и назива њеног подносиоца, посебно у случају коалиција и група грађана. С тим у вези, битно је указати да се Нацртом закона по први пут предлаже законско уређивање садржаја изборне листе, на начин на који је то до сада било уређено упутствима Републичке изборне комисије.

Предлаже се да се рок за подношење изборне листе са 15 помери на 20 дана пре дана гласања, како би се оставило довољно времена да се правноснажно утврде све изборне листе и, потом, утврди збирна изборна листа (15 уместо десет дана пре дана гласања), која је од значаја за утврђивање садржаја гласачког листића, што је све, у крајњој линији, од значаја за благовремени почетак штампања гласачких листића.

Вредно је напоменути да је поступак припремања документације која мора да се приложи уз изборну листу значајно олакшан тиме што се Нацртом закона прописује да се за сваког кандидата на изборној листи, уз изјаву о прихватању кандидатуре, доставља само очитана, односно фотокопирана лична карта (члан 71).

Значајну новину представља напуштање правила да бирач својим потписом може да подржи само једну изборну листу. Наиме, Нацртом закона се, у члану 72. прописује да бирач може да подржи више изборних листа чиме се додатно подстиче плурализам и демократичност изборног поступка, а значајно релаксира и само кандидовање јер се отклања један од ограничавајућих фактора који је у пракси доводио до тога да подносиоци изборних листа, нарочито оних који су изборне листе подносили при истеку рока за кандидовање, нису могли да буду поуздани у то колико су валидних потписа бирача прикупили за своју изборну листу. На овај начин је испоштована једна од битних препорука Канцеларије за демократске институције и људска права.

Задржава се постојеће решење да на изборној листи мора да буде најмање 40% кандидата мање заступљеног пола на изборној листи, при чему се прецизније дефинише начин распоређивања кандидата на изборној листи према половима, тако што се јасно прописује да међу сваких пет кандидата морају наћи три кандидата једног и два кандидата другог пола, чиме се спречавају могуће изигравање смисла постојеће законске одредбе.

За разлику од досадашњег законског решења према којем је Републичка изборна комисија дужна да о поднетој изборној листи одлучи у року од 24 часа од њеног подношења, Нацртом закона се овај рок продужује на 48 часова (члан 74), при чему се прецизније дефинише начин поступања у различитим ситуацијама (одбацивање, одбијање или налагање отклањање недостатака) у којима не постоје услови за проглашење изборне листе (чл. 76. до 78).

Нацртом закона се прописује и могућност и одустанка од кандидатуре за народног посланика.

По питању правила о гласању на бирачком месту, Нацрт закона преузима постојећа решења, уз прописивање одређених специфичности, односно детаља, који се односе на поступање када је изборни материјал непотпун и неисправан (што је од великог значаја као упутство бирачком одбору у којим случајевима не сме, односно може да се отвори бирачко место, односно започне гласање), уређење бирачког места, начин постављања паравана како би се осигурала тајност гласања бирача, нарушавање реда на бирачком месту и др.

Битну новину представљају одредбе члана 100. (Гласање у посебним ситуацијама) које успостављају правни основ за прописивање посебних правила, уз прописана ограничења, за образовање бирачких одбора, примопредају изборног материјала и спровођења гласања на оним бирачким местима на којима се, услед елементарне непогоде, епидемије или других разлога, гласање не може спровести по општим правилима прописаним Нацртом закона, као што је то тренутно случај на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија.

У исту сврху је прописано и посебно правило у погледу места утврђивања резултата гласања, у складу с којим је Републичка изборна комисија овлашћена да пропише да се изборни материјал са појединог бирачког места премести на друго место и тамо утврди резултат гласања, у случају да се резултат гласања на самом том бирачком месту не може утврдити услед угрожености безбедности и здравља чланова бирачког одбора и безбедност изборног материјала.

По питању утврђивања резултата гласања од стране бирачког одбора, новину представља предлог да се у јединицама локалне самоуправе у којима су у службеној употреби један или више језика националне мањине, уместо вишејезичне верзије записника о раду бирачког одбора, сачине посебни записници на српском језику и на језицима тих националних мањина.

У вези са предајом изборног материјала локалној изборној комисији, прописује се правило да тај материјал обавезно предају председник бирачког одбора или његов заменик, као и да тај материјал преузимају најмање два члана изборне комисије, именована на предлог различитих предлагача. Наравно, Нацрт закона садржи и одредбу према којој право да присуствују наведеној примопредаји изборног материјала имају и сви остали чланови бирачког одбора.

Посебно треба указати на члан 107. Нацрта закона којима се јамче посебна права подносилаца опозиционих изборних листа (које су чланом 47. Нацрта закона дефинисане као изборне листе чији подносилац није парламентарна странка, односно изборна листа чији подносилац није део парламентарне већине на дан када је одлука о расписивању избора ступила на снагу).

Део Нацрта закона посвећен утврђивању резултата избора (чл. 108. до 123) уноси значајне новине у погледу начина на који локална изборна комисија треба да поступа са записницима о раду бирачких одбора, односно изборним материјалом, у циљу утврђивања резултата гласања на територији за коју је надлежна. Све одредбе које се односе на ова питања имају за циљ да уреде ситуације са којима може да се суочи локална изборна комисија у извршавању своје законске обавезе да утврди збирни извештај о резултатима гласања, на чији значај је указала досадашња пракса у спровођењу избора, а које у важећем закону нису дефинисане, још мање регулисане.

Наиме, важећи закон не регулише начин поступања у случајевима у којима гласање на неком бирачком месту није започето или није окончано у складу са законом, када са бирачког места недостаје записник о раду бирачког одбора или записник није потписао нико од чланова или заменика чланова бирачког одбора, или када резултати гласања у достављеном записнику нису потпуни или када међу њима постоји логичко-рачунска неусклађеност.

Посебан проблем су у досадашњој пракси представљале ситуације које су важећим законом утврђене као разлози за понављање гласања (када у гласачкој кутији након отварања не буде нађен контролни лист за проверу исправности гласачке кутије или када број гласачких листића у гласачкој кутији буде већи од броја бирача који су у изводу из бирачког списка

евидентирани да су изашли на гласање), уз одсуство изричитог законског овлашћења да надлежна изборна комисија у тим ситуацијама гласање поништи по службеној дужности.

Нацртом закона се уређују све ове ситуације које се, на жалост, могу десити или су се десиле у ранијим изборним циклусима, а поступање по њима није било законски дефинисано, тако што се сада прописују радње које локална изборна комисија мора да изврши по службеној дужности (*ex officio*).

Као прво, Нацртом закона се уводи обавеза вршења контроле записника о раду бирачког одбора приликом предаје изборног материјала након гласања локалној изборној комисији. У случају да се том приликом констатују одређене грешке у записницима, о томе се обавезно сачињава извештај који се доставља локалној изборној комисији.

Нацрт закона прави разлику између тзв. лаких грешака, односно очигледних омашки у попуњавању записника о раду бирачких одбора (које се могу отклонити без увида у сав изборни материјал са бирачког места) и тзв. тешких грешака, односно грубих логичко-рачунских грешака у резултатима гласања унетим у записник о раду бирачког одбора, које се не могу отклонити без увида у целокупни изборни материјал.

У случају лаких грешака, локална изборна комисија треба да донесе решење о исправљању записника о раду бирачког одбора.

У случају тешких грешака, поступање локалне изборне комисије зависи од тога да ли се констатована тешка грешка може отклонити. Ако се увидом у целокупни изборни материјал отклони тешка грешка, изборна комисија треба да донесе решење о исправљању записника о раду бирачког одбора. У супротном, локална изборна комисија треба да донесе решење којим се констатује да се на одређеном бирачком месту не могу утврдити резултати гласања, што ће касније довести до понављања гласања на том бирачком месту.

Осим ове обавезне контроле записника о раду бирачког одбора, уводи се могућност вршења контроле од стране чланова и заменика чланова Републичке изборне комисије и локалне изборне комисије, као и на захтев подносиоца проглашене опозиционе изборне листе (контрола по узорку од 5% бирачких места на подручју једне локалне изборне комисије).

У оба случаја, свако констатовано неслагање између резултата унетих у записник о раду бирачког одбора и стања изборног материјала довешће или до доношења решења о исправљању записника о раду бирачког одбора или до доношења решења којим се поништава гласање на бирачком месту.

Међутим, у случају контроле по узорку, прописују се додатне последице у зависности од исхода контроле. Наиме, околност да се број гласова за одређену изборну листу који је унет у записник о раду бирачког одбора разликује за више од 10% од стварног стања изборног материјала узевши у обзир сва контролисана бирачка места, на исти начин ће се извршити контрола додатних 5% бирачких места. Ако се и у тој накнадној контроли утврди одступање по истом принципу, извршиће се контрола записника о раду бирачких одбора са свих бирачких места са подручја надлежне локалне изборне комисије.

Осим наведених видова контроле, Нацрт закона прописује поступање и у случају других видова неправилности, који се разликују у односу на то:

- да ли за своју последицу имају објективну немогућност да се утврде резултати гласања на бирачком месту (гласање на бирачком месту није одржано или је прекинуто, а није настављено, локална изборна комисија није добила записник о раду бирачког одбора, или достављени записник није потписао ниједан члан бирачког одбора или у записнику постоје грубе и неотклоњиве логичко-рачунске грешке), у ком случају се, по службеној дужности, доноси решење којим се констатује да се на бирачком месту не могу утврдити резултати гласања,

- или су на бирачком месту учињене неправилности које су основ за поништавање гласања (број гласачких листића у гласачкој кутији је већи од броја бирача који су изашли на изборе, или је бирачки одбор омогућио да гласа лице које није уписано у извод из бирачког списка или у гласачкој кутији нема контролног листа, односно контролни лист није попуњен или га није потписао први гласач и бар један члан бирачког одбора или је укупан број неупотребљених гласачких листића и број гласачких листића у гласачкој кутији већи од броја гласачких листића које је примио бирачки одбор), у ком случају се, по службеној дужности доноси решење којим се поништава гласање на бирачком месту.

Доношење решења којим се констатује да се на бирачком месту не могу утврдити резултати гласања или решења којим се поништава гласање на бирачком месту за своју последицу имају понављање гласања на том бирачком месту, за чије спровођење Републичка изборна комисија доноси посебно решење.

Пошто буду утврђени резултати гласања са свих бирачких места, локална изборна комисија треба да утврди збирни извештај о резултатима гласања на свим бирачким местима са свог подручја, са подацима прописаним

чланом 119. став 1. Нацрта закона, који је дужна да, без одлагања, достави Републичкој изборној комисији.

На основу збирних извештаја добијених од свих локалних изборних комисија, Републичка изборна комисија доноси укупни извештај о резултатима избора, са подацима прописаним чланом 121. став 1. Нацрта закона.

Посебан део Пете главе Нацрта закона посвећен је прекиду изборних радњи (чл. 124. до 127), о чему решење доноси Републичка изборна комисија. Овим одредбама су прописани разлози за прекид изборних радњи, овлашћени предлагачи прекида, односно настављања изборних радњи, последице прекида изборних радњи, као и настављање изборних радњи.

РАСПОДЕЛА, ДОДЕЉИВАЊЕ И ПРЕСТАНАК МАНДАТА (чл. 128. до 136)

Одредбама Шесте главе Нацрта закона уређују се питања везана за расподелу мандата народних посланика (изборни цензус и систем највећег количника), додељивање мандата кандидатима са изборних листа, као и основи за престанак мандата народног посланика и поступак за попуну упражњеног посланичког места у случају престанка мандата народног посланика пре истека времена на које је изабран.

Нацртом закона се предлаже задржавање цензуса од 3% за учешће изборних листа у расподели мандата народних посланика (уз, такође, задржавање права изборних листа националних мањина да у тој расподели учествују без обзира на број добијених гласова, што је предмет уређивања посебне главе Нацрта закона).

Изборни цензус се, у односу на важећи закон, дефинише прецизније, тако што се прописује да у расподели учествују изборне листе које су добиле најмање 3% гласова од броја бирача који су гласали, односно броја гласачких листића у гласачкој кутији.

Задржава се досадашњи систем расподеле мандата изборним листама, односно систем највећег количника (тзв. Д`Онгов систем).

У вези са поступком доделе мандата народног посланика, задржава се постојеће решење према којем се мандати додељују кандидатима према њиховом редоследу на изборној листи, почев од редног броја један.

Што се тиче престанка мандата народног посланика пре истека времена на које је изабран, задржава се правило да оставка на функцију

народног посланика мора да буде поднета у року од три дана од дана овере потписа њеног подносиоца.

Одредбе о попуни упражњеног посланичког места одговарају решењима из тренутно важећег закона, укључујући ту и одредбе о додели мандата народног посланика који припада коалиционој изборној листи, као и могућност поновне доделе мандата народног посланика у истом сазиву Народне скупштине.

Међутим, битну новину представља то што се Нацртом закона прописује обавеза Републичке изборне комисије да попуну упражњеног посланичког места спроведе у року од седам дана од дана када је Народна скупштина констатовала престанак мандата народног посланика.

ПОСЕБНА ПРАВИЛА ЗА ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА (чл. 137. до 140)

Седмом главом Нацрта закона се на једном месту систематизују све одредбе специфичне за учешће националних мањина у изборном поступку.

Као што је то већ било наведено, задржава се постојеће решење према којем изборне листе националних мањина учествују у расподели мандата без обзира на број гласова које су освојиле, уз правило да се количници који припадају овим изборним листама, ако су освојиле мање гласова од изборног цензуса, увећавају за 35%.

Битно унапређење положаја подносилаца изборних листа националних мањина предлаже се кроз смањење минималног броја изјава неопходних за проглашење ових изборних листа на 5.000.

Републичка изборна комисија ће и даље бити надлежна за утврђивање статуса изборне листе националне мањине, када у поступку разматрања предлога подносиоца изборне листе за утврђивање тог статуса, који ће и убудуће морати да буде поднет истовремено са подношењем изборне листе, утврди да је основни циљ кандидовања представљање и заступање интереса одређене националне мањине, као и заштита и побољшање права припадника те националне мањине.

Новину, међутим, представља одредба члана 138. Нацрта закона о забрани изигравања закона (*fraus legis*), којом се прописују услови под којим предлог за утврђивање положаја изборне листе националне мањине треба да буде одбијен, а све у циљу спречавања могућих злоупотреба кроз регистровање политичких странака као странака националних мањина, не у законом предвиђену сврху заступања интереса одређене националне мањине,

већ искључиво у циљу стицања привилегованог положаја у расподели мандата народних посланика који уживају изборне листе националних мањина.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДНОСИЛАЦА ПРОГЛАШЕНИХ ИЗБОРНИХ ЛИСТА И КАНДИДАТА СА ПРОГЛАШЕНИХ ИЗБОРНИХ ЛИСТА (чл. 141. до 146)

Осмом главом Нацрта закона уређује се право подносилаца проглашених изборних листа и кандидата са проглашених изборних листа на бесплатно и једнако представљање, без дискриминације, у програмима Републичког јавног медијског сервиса (Радио-телевизија Србије).

По узору на одредбе постојећег закона, Нацртом закона (члан 144) предвиђа се закључивање споразума о броју и трајању емисија на републичком јавном медијском сервису за представљање подносилаца проглашених изборних листа.

Такође по узору на важећи закон, предвиђа се образовање Надзорног одбора за изборну кампању ради спровођења надзора над поступцима политичких странака, подносилаца проглашених изборних листа, кандидата за народне посланике и јавних медијских сервиса у току изборних активности, по угледу на састав и са надлежности које су предвиђене и важећим законом.

ЗАШТИТА ИЗБОРНОГ ПРАВА (чл. 147. до 160)

Деветом главом Нацрта закона уређују се правна средства која се могу улагати у поступку спровођења избора, и то захтев за поништавање гласања на бирачком месту, приговор и жалба.

Кључно питање које се жели уредити одредбама ове главе јесте јасно разграничавање услова и начина на који овлашћени субјекти могу да остваре заштиту својих права и интереса у изборном поступку.

Најшире постављено право на сва правна средства имају подносиоци проглашених изборних листа, с обзиром на то да имају најшири правни интерес за законитим спровођењем свих аспеката изборног процеса уређених Нацртом закона. Осталим овлашћеним субјектима (подносиоцима непроглашених изборних листа, регистрованим политичким странкама, посланичким групама у Народној скупштини, кандидатима за народне посланике, бирачима и лицима чије је име у називу изборне листе или подносиоца изборне листе) право на правно средство се признаје у оним случајевима прописаним Нацртом закона у којима њихов непосредни правни интерес може да буде угрожен, односно повређен.

Најважнију новину у односу на постојећи закон представља увођење тростепености у заштити права због неправилности током спровођења гласања на бирачким местима. Наиме, ако је на бирачком месту учињена нека неправилност, подносиоци изборних листа могу да, прво, поднесу локалној изборној комисији захтев за поништавање гласања на бирачком месту. Ако тај захтев буде одбијен или одбачен, следеће правно средство би представљао приговор Републичкој изборној комисији, против чијег решења по приговору би подносилац проглашене изборне листе имао право жалбе пред Управним судом. Наведена права се Нацртом закона признају и бирачу ако је на бирачком месту на којем је уписан у извод из бирачког списка неосновано спречен да гласа или ако му је приликом гласања повређено право на слободно и тајно гласање.

Нацртом закона се, по први пут, јасно и детаљно прописује садржина захтева за поништавање гласања на бирачком месту и садржина приговора (чл. 149. и 151).

Оно што је битна новина јесте то да се рокови за подношење приговора против одлука локалних изборних комисија и Републичке изборне комисије више неће рачунати од часа доношења тих одлука, већ од часа њиховог објављивања на веб презентацији, што ће битно унапредити право на правну заштиту. Овакво решење је логичније и практичније, имајући у виду и то да се право на жалбу у случају усвајања приговора не признаје само подносиоцу приговора, већ и другим Нацртом закона дефинисаним субјектима којима би усвајањем приговора могао да буде непосредно повређен правни интерес.

Рокови за подношење правних средстава, као и рокови за одлучивање по њима су значајно дужи од рокова прописаним важећим законом, чиме се поступак избора народних посланика усклађује са међународним стандардима у овој области.

Прво, напушта се досадашњи рок од 24 часа за подношење правног средства против одлуке односно радње првостепеног органа, те се прописује да се захтев за поништавање гласања на бирачком месту подноси у року од 72 часа од затварања бирачког места, а приговор у року од такође 72 часа од часа када је објављена одлука, односно предузета радња која се сматра неправилном. Изузетак представљају посебни случајеви за које су законом прописани посебни рокови за улагање правних средстава.

Битно је указати на то да се Нацртом закона дефинише и рачунање рока за приговор у случају да је пропуштено да се донесе одговарајућа одлука или предузме одређена радња, тако што се прописује да рок од 72 часа почиње

да тече од часа када је одлука требало да буде донета, односно када је радња требало да буде предузета.

Приговори се подносе Републичкој изборној комисији, у писменом облику, непосредном предајом писарници Републичке изборне комисије, с тим што се приговор против одлуке локалне изборне комисије може поднети и непосредном предајом писарници локалне изборне комисије. Нацрт закона дозвољава могућност подношења приговора и електронском поштом, ако су испуњени услови прописани посебним законом.

Продужава се и досадашњи општи рок у којем је Републичка изборна комисија била дужна да донесе решење о приговору, те се, уместо рока од 48 часова, уводи рок од 72 часа за одлучивање по приговору.

Рок за подношење жалбе Управном суду против решења по приговору би од сада, уместо 48, био 72 часа од објављивања тог решења на веб презентацији Републичке изборне комисије. У случају да у прописаном року није донета одлука по приговору, наведени рок за жалбу ће се рачунати од истека рока у којем је одлука требало да буде донета. Жалба ће се, као и до сада, Управном суду подносити преко Републичке изборне комисије, која ће бити дужна да Управном суду проследи жалбу са списима предмета у року од 24 часа од пријема жалбе.

Рок за одлучивање Управног суда по жалби би, уместо 48, такође био продужен на 72 часа од пријема жалбе са списима предмета.

Посебном одредбом (члан 160) прописује се обавеза Републичке изборне комисије да на веб презентацији објави сва поднета правна средства и одлуке које су донете по њима.

ПОСМАТРАЊЕ РАДА ОРГАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРА (чл. 161. до 168)

Уважавајући препоруке из извештаја Канцеларије за демократске институције и људска права о праћењу избора у Републици Србији, у Нацрт закона се уносе детаљне одредбе о праву овлашћених субјеката да, као домаћи односно страни посматрачи, прате рад органа за спровођење избора. Одредбе Десете главе Нацрта закона су до сада биле садржане у упутствима Републичке изборне комисије за спровођење избора на републичком нивоу.

Нацртом закона се предлаже да се статус домаћих посматрача може одобрити представницима удружења регистрованих у Републици Србији чији се циљеви остварују у области избора, док се статус страних посматрача може одобрити представницима страних држава, међународних и страних

организација и удружења, у складу са мишљењем министарства надлежног за спољне послове.

Домаћим и страним посматрачима мора се омогућити несметано посматрање сваке изборне радње коју врши орган за спровођење избора чији су рад овлашћени да прате. Битно је напоменути и то да се рад бирачких одбора може пратити почев од примопредаје изборног материјала пре гласања, до окончања примопредаје изборног материјала после гласања, укључујући и отварање гласачке кутије, пребројавање гласова, утврђивање резултата гласања, гласање ван бирачког места, као и поновљено гласање на том бирачком месту.

Нацртом закона се прописују начин и рокови за подношење пријава за посматрање рада органа за спровођење избора, као и питања од значаја за положај и овлашћења посматрача.

ТРОШКОВИ СПРОВОЂЕЊА ИЗБОРА (члан 169)

Чланом 169. Нацрта закона прописује се да ће се, као и до сад, средства за рад органа за спровођење избора, изборни материјал и друге трошкове спровођења избора обезбеђивати у буџету Републике Србије. Осим тога, прописује се да је Републичка изборна комисија надлежна да утврђује накнаде за рад у органима за спровођење избора и других трошкова спровођења избора.

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 170. до 175)

Казненим одредбама се прописују прекршајна одговорност и распон новчаних казни за кршење одређених законских одредби (незаконито објављивање процене резултата избора, недостављање позива за гласање, истицање изборног пропагандног материјала на бирачком месту, спречавање праћења рада органа за спровођење избора, нарушавање реда на бирачком месту и повреда права подносилаца проглашених изборних листа и кандидата на представљање).

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 176. до 181)

Прелазним и завршним одредбама се, прво, прописује обавеза Републичке изборне комисије да у року од седам дана од дана ступања на снагу овог закона пропише јединствене стандарде за изборни материјал (члан 176).

Чл. 177. и 178. се прописују обавезе Народне скупштине да у року од седам дана од ступања на снагу овог закона именује нов стални састав Републичке изборне комисије и нов Надзорни одбор за изборну кампању.

Чланом 179. се прописује привремено увећање броја чланова у сталном саставу органа за спровођење избора, у складу са Споразумом о унапређењу услова за одржавање избора од 29. октобра 2021. године. Наиме, предвиђа се да ће прве изборе за народне посланике који буду расписани након ступања на снагу овог закона спровести Републичка изборна комисија у чији стални састав треба да буде именовано још шест чланова и њихових заменика, на предлог председника Народне скупштине, и то у року од седам дана од ступања на снагу овог закона, са трајањем мандата до коначности укупног извештаја о резултатима избора. Такође, предвиђа се да ће у спровођењу првих наредних избора за народне посланике учествовати локалне изборне комисије у чији стални састав ће ући још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине, са трајањем мандата до коначности збирног извештаја о резултату гласања на бирачким местима. Предвиђено је и проширење састава бирачких одбора, у чији стални састав ће ући још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине.

Ступањем на снагу новог закона, престаће да ваше тренутно важећи Закон о избору народних посланика, као и Упутство о облику и димензијама гласачке кутије, како је то предвиђено чланом 180. Нацрта закона.

Одредбом члана 181. предвиђа се да овај закон ступи на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Неопходна је јер је препоручена од стране релевантних међународних организација и договорена од стране већине најзначајнијих политичких актера у Републици Србији.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Утицаће на то да се смањи број неправилности на изборима па ће тиме олакшати остваривање бирачког права грађанима, прошириће се обим контроле изборног процеса па ће исти бити демократичнији и транспарентнији.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Не.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Нова правила се морају формалноправно прописати законом.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

Мањи број неправилности на изборима, мањи број приговора и жалби, виши степен демократичности и транспарентности.

11) Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Предложена решења одговарају међународним стандардима у датој области и препоручене су од стране Организације за европску безбедности и сарадњу и Канцеларије за демократске институције и људска права.

Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Неопходно је обезбедити већу демократичност изборног процеса, пре свега имајући у виду значај тог процеса и његово вредновање у поступку приступања ЕУ.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доведе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Жели се постићи: већа транспарентност и демократичност рада органа за спровођење избора, ефикаснија контрола изборног процеса и побољшање положаја националних мањина.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Јесу.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева

Мањи број неправилности на изборима, мањи број приговора и жалби, виши степен демократичности и транспарентности. Извор провера у односу на постојеће податке са претходних избора који су горе дати биће извештаји о спровођењу избора који ће бити сачињени од овлашћених субјеката, пре свега РИК, након њиховог окончања.

Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „*status quo*” опција?

Јесте, али из формалноправних разлога једина опција је измена прописа.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Није могуће применити друге опције јер је из формалноправних разлога неопходна измена прописа.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Размотрене су све могуће мере.

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Јесу, јер је потребно на основу прописаних решења изменити начин именованја и састав органа за спровођење избора, пре свега укључивањем ширег круга политичких актера у рад органа за спровођење избора, ради постизања веће транспарентности односно демократичности.

5) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Да, коришћењем веб презентација органа за спровођење избора приликом доношења одлука у смислу објављивања и почетка правног дејства од објављивања на веб презентацијама.

6) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Могу бити укључени као политички учесници самог процеса и као посматрачи избора у складу са законским правилима која се усвоје.

7) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

Постоје, и у смислу буџетских средстава која ће бити за те намене опредељена као и обучених лица за спровођење изборног процеса.

8) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Са формалноправног становишта ово је једина спроводљива опција, измена закона.

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Нема таквих ефеката, ради се о процесу који се периодично обавља у складу са Уставом и законом.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Потребно је обезбедити средстава у буџету Републике.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Неће утицати.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Пре свега је потребно финансирати набавку и штампање изборног материјала, трошкове рада Народне скупштине и Републичке изборне комисије, као и трошкове рада локалних изборних комисија и бирачких одбора.

Може се проценити да ће пре свега повећање броја чланова органа за спровођење избора повећати буџетске трошкове спровођења избора, али у мањем износу у односу на укупне трошкове који су и до сада постојали.

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Није.

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Повећаће се пре свега расходи Народне скупштине и Републичке изборне комисије.

Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Пре свега је потребно финансирати набавку и штампање изборног материјала, трошкове рада Народне скупштине и Републичке изборне комисије, као и трошкове рада локалних изборних комисија и бирачких одбора.

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Не.

3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Не.

4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Не.

5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Не, у смислу материјалних вредности, али утиче на повећање тзв. европских вредности у смислу повећања степена демократичности у друштву.

6) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Нема утицаја.

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Пре свега је потребно финансирати набавку и штампање изборног материјала, трошкове рада Народне скупштине и Републичке изборне комисије, као и трошкове рада локалних изборних комисија и бирачких одбора.

Нематеријална вредност која се прибавља за грађане јесте виши степен демократичности у друштву, мање тензије које се стварају између супротстављених опција у друштву, одбацивање искључивости, говора мржње, афирмисање права на слободно изношење мишљења и ставова о одређеним политичким, економским и другим питањима у друштву и др, укључујући и даљу афирмацију европских вредности у друштву.

2) Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Не.

3) На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Изборне листе припадника националних мањина ће лакше постати учесници изборног процеса јер се смањује број потписа подршке за ове листе, а предвиђени су и механизми заштите од злоупотреба њиховог положаја.

4) Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места,

постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?

Не.

5) Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?

Омогућавају равноправан третман. Објашњен је положај националних мањина у овом процесу. Објашњено у делу ПОСЕБНА ПРАВИЛА ЗА ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА (чл. 137. до 140).

6) Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Не.

7) Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Нема утицаја.

8) Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Не.

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уведе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Промене у саставу и броју чланова органа за спровођење избора. Ове промене су објашњене у делу у којем се оне представљају.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Да, ту су пре свега Народна скупштина, Републичка изборна комисија и Министарство државне управа и локалне самоуправе.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

Не.

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Да, али подразумева пре свега законске измене, у складу са међународним стандардима.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Да, у позитивном смислу.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Да, у позитивном смислу.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Обуке чланова органа за спровођење избора, пре свега чланова бирачких одбора.

Кључна питања за анализу ризика

1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

Да, у потпуности.

2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?

Биће обезбеђена буџетска средства у буџету Републике Србије.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

Не.